

Fund af en Panserhandske fra 14. Aarh. ved gammel Ørum Slotsbanke.

Af Læge E. TOFT, Vestervig.

UNDER ARBEJDET ved Anlæggelse af den nye Bro over Hvidbjerg Aa og de dermed foretagne Reguleringer af Vej og Aaløb fandtes af Arbejdsholdet i Decbr. 1937 blandt andet en Panserhandske. Den blev fundet i Engen - ca. 1 m nede i Moselaget - paa Sydvestsiden af den nuværende (Jan. 38) Vej fra Vestervig til Morup Mølle, omtrent ved den nu opførte nye store Bro, paa Sydvestsiden af og 2-3 m fra det gamle Aaløb, som halvt omkredser den gamle Slotsbanke.

Jernhandsken bestaar af en rund, timeglasformet ret vid Krave, et Rygstykke med hvælvede Knoer og et særligt Tommelstykke. Indvendig fandtes Rester af en Skindhandske. Paa den indvendige Side af Rygstykket, langs Kanten under de hvælvede Knoer, findes en ca. 1½ cm bred paanittet Plade, hvortil de leddelte Fingerbeskyttelsesplader for 2-3-4-5 Finger har været heftet. Den er paa udv. Side forsynet med en Krans af talrige forgyldte Pynte-Nittehoveder lidt ovenfor Underkanten.

Arbejderne overlod mig Handsken, som nu er indlemmet i Samlingen paa Thisted Museum. Handsken blev sendt over til Tøjhusmuseet, som velvilligst konserverede den og reparerede Tommelfingeren. Efter Meddelelse fra Nationalmuseet er det en stor Sjældenhed. I Danmark er ikke tidligere fundet noget lignende; ude i Europa findes forskellige tilsvarende Stykker, men kun faa.

Vort Kendskab til Panserhandsker skyldes i højeste Grad Dr. Poul Nørlunds og Dr. Bengt Thodemanns

Panserhandske fra Ørum.

Afhandling i acta archæol. Vol. II (København 1931) om Panserhandsker fra Slaget ved Visby 1361. Her blev ved store Udgravninger fundet en Del Panserhandsker - og de

er for en Gangs Skyld daterede. De kan ikke være af senere Datum.

Man ser gennem Afhandlingen Udviklingen af Dækning af Haanden under Kamp. Allertidligst har Haanden vel været dækket under en Tøj- eller Skindhandske. Derpaa forlænges Panserskjortens Ærmer til Fingerroden, Haand og Fingre dækket med Læder eller Tøj, Tommelen dog forsynet med Panserfletværk; andet Steds kendes Former, hvor Ringpanserærmet fortsætter sig i en "Vante" eller Lomme, dog med særskilt Tommel. Denne Handske gaar over i Nævehandsken, Vante lavet af Plader, eller Fingerhandsker; senere kommer der Jernplader - smaa Skæl til store Plader - fastnittede enten udvendig paa Handsken eller under Handskeovertrækket, som da igen maa have været foret. Handsken blev snøret sammen om Haandleddet med et lille Jernspænde.

Senere kommer Manchetter til; Rygstykket bliver større, Tommelen altid isoleret, Krave og Ryg aldrig i et Stykke. Først i 14. Aarh. er Handsken og Ærmet paa Rustningen i Regelen i et Stykke, løse Handsker en Undtagelse.

Man kender ogsaa fra ca. 1290 Stridshandsker - lavede i Paris - bestaaende af en Stof- eller Læderhandske forsynet med talrige smaa Plader, "Skæl" af Fiskeben paasyede eller paanittede.

Paa Nationalmuseet i København findes Brudstykker af Handsker fra Borringholm i Jylland, hvor Jernbelægningen har siddet indvendig i Handsken - altsaa ikke "blank".

Ørum-Handsken tilhører vist Tiden omkr. Aar 1300. Sidste Halvdel af 14. Aarh. er Typen paa Handsker omtrent som Gl. Ørum-Handsken: een fast Plade, dannende en Tragte med Kraven, Pladen bøjet om Haanden, ikke tætsluttende, dog dækkende begge Sider af Haanden, synlig fæstet til den underliggende Tøj- eller Læderhandske - altsaa en Modsætning til Visby-Handsken, hvor Rygstykket, Tommelplade og Manchet aldrig er fast forbunden med hverandre. Disse Visby-Handsker er Mellemløst fra Handsker med smaa Jernskæl fra Begyndelsen af Aarhundredet til den stive Jernplademanchet.

I Roskilde Domkirke findes en Sarkofag over Hertug Kristoffer, som selv deltog i Visby-Slaget. Hans Handsker ligner ganske den fra Gl. Ørum: bestaar af 3 Dele: den korte Rygplade med hvælvede Knoer, et særligt leddelt Tommelfingerstykke og en stor rund timeglasformet Krave, temmelig vid ved Randen, men Jernet udenpaa den bløde Handske. Harnisk blev først brugt under et Overtræk. Saa kommer Handsker, Knæplader, Skulderplader o. l. som det første, der er brugt blankt - som Overgang til den blanke Beskyttelsesplade-Rustning. Senere kommer "Leddene" og den umiddelbare

Sammennitning af Pladerne, som giver Pladeharnisket fra
15.-16. Aarh. sit Særpræg.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1938, side 133-136)